

Korshæren

Kirkens Korshær nr. 5 • Maj 2008

FOTO: VIBEKE LIND

I Helligåndens tidsalder

OM SALMERNES POESI, MELODI, INSPIRATION OG X-FAKTOR

Støt Kirkens Korshær med 100 kroner ved at sende en sms med teksten kk til 1231. Større beløb kan overføres via netbank eller med giro indbetaling til vores konto, reg. nr. 9541, konto nr. 5401429. Beløb op til 14.000 kr. kan trækkes fra i skat, hvis Kirkens Korshær får giverens cpr nummer, som vi skal indberette sammen med beløbet. Kirkens Korshær – Nikolaj Plads 15, 1067 København K, tlf. 33 12 16 00.

INDHOLD:

Salmernes X-faktor side 3

Kristendommens livsytring side 4

Præsten side 6

Digteren side 7

Højskolemanden side 8

Kunstneren side 10

Poeten side 11

Komponisten side 12

Salmerne i varmetuen side 14

De gule sider side 16

Bagsidekommentar

Helligånden og tidsånden

Vi står foran Kristi Himmelfart og Pinsen. I den anledning prøver nulevende danske salmedigtere at sætte ord på, hvor inspirationen til salmerne kommer fra. De bærer ordet i det kristne budskab videre, de formidler det kristne budskab i et nutidigt sprog, som passer til vores samfund.

Samtalerne strejfer uundgåeligt Helligånden. Men ikke én nævner tidsånden, selv om det er den, de alle bestræber sig på at ramme.

I Kirkens Korshær som i resten af Folkekirken er det vigtigt, at der både er tradition og fornyelse. Ingemann og Weise topper stadig hitlisten hos brugerne i Silkeborg. På moderne dansk kan man sige, at deres X-faktor har overvundet tidsånden. Til korshærsgudstjenesterne i Maria Kirke på Vesterbro synges altid Kaj Munks "Du ved det nok, mit hjerte," 634 i salmebogen. Blandt konfirmander og unge kirkegængere er det de salmer, der betegnes som nye i dag, der er populære.

Salmerne giver ord, som hjælper mennesker gennem livet i en barsk hverdag. Det er vigtigt, at udvalget af salmer fornyes, så vi hele tiden har ord, vi kan forstå, ord som giver den kristne fortælling og det kristne budskab mening i den verden, vi lever i.

2008 er udråbt til sangens år, så lad det være en anledning til at fatte salmebogen og nyde, når Helligånden byder tidsånden op til dans under pinsesolen.

**God Kristi Himmelfart
og god pinse**

Nikolaj Plads 15 1067 København K
Åbningstid: Kl. 8–16, fredag 9–13
Telefon: 3312 1600. Telefax: 3312 2036
Postgiro: 5 40 14 29.
kk@kobenhavn.kirkenskorshaer.dk
www.kirkenskorshaer.dk

Redaktion: Redaktør Poul Struve Nielsen,
Tlf. 4162 5552
poulstruvenielsen@kirkenskorshaer.dk

De Gule Sider: Irene Søndergaard Friis og
Bent Friis, Vangvej 20, Vester Jølby,
7950 Erslev, Tlf. 9669 6400
bentfriis@karby.dk

Bjarne Lenau Henriksen (ansv.)

Redaktionsudvalg: Olav Poulsen, Vibeke
Lind, Lennart Billington, Viggo Sørensen,
Heiner Lützen Ank og redaktørerne

Korshærbladet udkommer 10 gange om
året i 5000 eksemplarer. Abonnement kan
tegnes hos Kirkens Korshær Pris 250 kr.
Pensionister og studerende 125 kr.

Næste nummer udkommer 17. juni 2008

Layout: SubDsign Tryk: Tarm Bogtryk A/S.

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt
Læs mere på: www.kirkenskorshaer.dk

KONTAKT:

Korshærchef: Pastor Bjarne Lenau Henriksen.
Tlf. 3312 1600 blh@kobenhavn.kirkenskorshaer.dk

Udviklingschef: Helle Christiansen Tlf. 2992 2050
helle.christiansen@kobenhavn.kirkenskorshaer.dk

Administrationschef: Lene Andreasen Tlf. 3312 1600
lene.a@kobenhavn.kirkenskorshaer.dk

Personalekonsulent: Aurora Pilgaard Tlf. 3312 1600
api@kirkenskorshaer.dk

Kampagneleder: Heiner Lützen Ank Tlf. 2078 4257
heiner@kirkenskorshaer.dk

Informationssekretær: Vibeke Lind Tlf. 4038 1051
vibeke@kirkenskorshaer.dk

Formand for landsstyrelsen:
Stig Andreas Munch, Houvej 32, Lohals,
5953 Tranekær. Tlf. 6255 1264

FOTO: AGNETE SCHLICHTRULL FOR DANMARKS RADIO

Når salmer har X-faktor

Når et stykke musik er noget fantastisk

● Af Poul Struve Nielsen

De unge kunstnere, der optrådte i DR's tv-program X-faktor, tog seerne med storm, ryddede forsiderne på alle aviserne og blev det vigtigste samtaleemne i kantinerne på arbejdspladserne og i varmestuerne landet over.

For de uindviede skal det lige oplyses, at X-faktor er et program, hvor tre dommere holder prøve for alle, der melder sig og påstår, at de kan synge og fange publikum på en scene. Derfra starter den nådesløse og til tider ufrivilligt underholdende frasortering af håbefulde deltagere med og uden talent, indtil de bedste dyster foran publikum i TV-byen og et rekordstort antal tv-seere, som via sms afstemninger afgør konkurrencen.

- X-faktor bygger på noget u håndgribeligt. Det handler ikke kun om en stor stemme, men også om, hvad man giver på en scene, siger én, der er kommet rigtig langt i den hårde konkurrence. Erik Kolind nåede sammen med de andre medlemmer af vokalgruppen Vocaloca næsten frem til finalen. Siden har han og de andre haft rigtig travlt.

Når han ikke øver med Vocaloca, studerer han til organist på fjerde år af den fem år lange uddannelse. Så med sin erfaring fra den hektiske tv-underholdningsbranche og sine fødder solidt plantet i den kirkelige musik kan han bedre end nogen svare på spørgsmålet: Kan en salme have X-faktor.

Med på noderne

- Man kan godt overføre X-faktor konceptet til en salme og vurdere, om den har X-faktor, men det er et noget andet

Erik Kolind, midt i billedet med X-factors vokalgruppe Vocaloca, kan sagtens mærke, hvilke salmer en menighed har taget til sig, når han kommer rundt som organist.

begreb, vi så har med at gøre, siger Erik Kolind. Idet han leger med på tanken, understreger han, at en salme er en brugssang. Den har brugsværdi, og derfor skal den i princippet også være en god salme at synge med på. Når han spiller som organist i en kirke, kan han sagtens mærke, om menigheden så at sige er med på noderne, om de tager salmerne til sig.

- Alle kan blive enige om, at "I Østen stiger solen op", salmebogen 749, er en fantastisk salme. Det er både tekst og melodi, der gør det. Fra kirke til kirke kan man mærke, om salmerne er indsunget, siger Erik Kolind. Nogle menigheder er mere med på de nye, rytmiske salmer end andre.

- De bedste salmer i den nye salmebog, er dem, hvor man tænker: Hvorfor var den ikke i den gamle? "Det dufter lysegrønt af græs", salmebogen 725, er virkelig sangbar. Det er en utroligt smuk melodi og en fin tekst, siger Erik Kolind, som har en anden favorit, hvis han vurderer den nye salmebogs X-faktor værdi ud fra en mere akademisk tilgang som musiker.

- Jeg kan godt lide det lidt mere eksperimenterende, som virkelig gør et forsøg på at bringe noget nyt ind i salmebogen, og det gør Morten Nyords melodi til "Min Gud, min Gud", salmebogen 147. Den er meget banebrydende. Men den er også meget svær.

Hvis Erik Kolind skal skrælle X-faktor begrebet helt ned til bunden, så opfatter han det som noget u håndgribeligt ved musikken, som gør en kunstner eller et stykke musik fantastisk. På de følgende sider er der interviews med flere kunstnere, som har lavet fantastisk tekst og musik.

Salmerne er kristendommens

● Af Poul Struve Nielsen

– Sangen er kristendommens livsytring. Det ligner måske en floskel, siger sognepræst Marianne Christiansen, Thisted. Hun har undervist i hymnologi, læren om salmer, ved pastoralseminariet.

Sangen er en menneskelig ytring med en række egenskaber, der er uadskillelige fra evangeliets forkyndelse og reaktionen på den i gudstjeneste, tro og livstolkning, fortæller hun og tilføjer, at Luther fremhæver sangens evne til at udtrykke og fremkalde glæde. I sin teologiske kontekst forbinder han sangen essentielt med evangeliet.

Der sker i sangen en vekselvirkning mellem det modtagende og det ydende, mellem krop og sjæl, individ og fællesskab, ord og toner, intellekt og følelser – og i et videre fortolkningsperspektiv mellem Ånd og skabning, himmel og jord, tid og evighed. Sang som sådan bliver et udtryk for det møde mellem Gud og mennesker, som Kristus formidler.

– Sang er at gøre åndedraget hørligt, og derved gøre livet og det enkelte levende væsen hørt. Ifølge 1 Mosebog er det Guds ånd, der ånder i menneskets åndedræt. I sangen bringer ånden hvert enkelt menneskes egenartede stemmelæber og krop i svingninger, så det kan høres, at mennesket er et levende væsen og et individ. Det bliver skabningens svar til skaberen. I Salmernes bog forbindes menneskets sang med hele skaberværkets lovsang. Natur, instrumenter og menneskestemmer synger den samme sang, nemlig lovsang til Skaberen, fortæller Marianne Christiansen.

– Til det skabtes lovsang føjes billedet af den himmelske lovsang, som den er skildret i visionerne af den himmelske

gudstjeneste i Johannes' Åbenbaring og Det gamle Testaments billeder af den himmelske hærskares jubel. Den kristne tolkning af lovsangen føjer den dimension til, at fordi Ordet er blevet kød og har taget bolig i blandt os, kan de kødelige stemmer og ord også blande sig med det himmelske og have den himmelske lovsang som resonansrum for den til tider særdeles jordiske og rustne lovsang.

Fællessang og fællesspisning

Marianne Christiansen forklarer, at vekselvirkningen mellem den himmelske og den jordiske lovsang findes udtrykt i nadverliturgien. ”Derfor vil vi med hele din menighed på jorden og i himlen, i kor med alle engle, synge din herligheds lovsang: Hellig, hellig, hellig er Herren...”

– Under dette vældige fortolkningsperspektiv er det stadigvæk hver enkelt lille menneske, der ånder ind og giver lyd – hver fugl med sit næb, hvert menneske med sin stemme – som svar til Skaberen. Marianne Christiansen nævner som eksempel ”Se nu stiger solen”, 754 i salmebogen, der sætter ord og melodi på åndedragets bøn og lovsang for livet: ”Jeg vil ånde luften i fulde drag,/ synge Gud en sang for den lyse dag,/ takke ham, at morgnen mig end er sød/ at mig dagen fryder, trods synd og død,”

Hun mener, at massemediernes musikformidling i højere grad har gjort sang til et produkt eller kunstnerisk udsagn, man lytter til eller lader sig underholde af, end til ens eget udtryk. Mange voksne mennesker er fremmede og usikre over for deres egen sangstemme, og det er forbundet med foregenhed og blufærdighed at synge i det offentlige rum.

Fællessang er ved siden af fællesspisning et af de stær-

FOTO: VIBEKE LIND

livsytring

keste fællesskabsstiftende og – udtrykkende handlinger. Enhver religiøs, politisk, folkelig bevægelse i historisk tid synes at have udtrykt sig i fællessang.

– Tidligere sang man til arbejdet for at lette det og skabe fællesskab og rytme i det. Ved fest og højtid er sangen som glædesudtryk uantastet. Sangene og stilen veksler afhængig af tid og anledning og evner – men synges skal der – lige fra familiefesternes lejlighedsange til stadions kor af henførte fans, fra skolernes afslutningsfester til fuldemandssangen ud på de små timer, fortæller hun.

Forløsning og trøst

– Sangens plads er ikke mindre ved sørgelige begivenheder og som udtryk for det enkelte menneskes sorg. Selve det at synge ”åbner struben” og måske derved også sindet og ligger på en måde tæt op ad gråden – den ustrukturerede gråd formes til sang, og alene deri er en slags forløsning, siger Marianne Christiansen.

Hun siger videre, at forløsningen og trøsten også ligger i at blive taget ind i en sang, i ord og melodi og rytme, som er givet på forhånd, og som man ikke selv skal finde på. Man kan blive rummet i en sang og møde ord og toner, der ”genkender” ens egen sorg og giver den udtryk, så den ikke længere er helt så ensom og sammenknuget, og som måske synger den frem mod nye erkendelser eller billeder, der giver trøst.

– Når man i kirken sammen med andre mennesker synger ord og billeder om livet og døden, troen, håbet og kærligheden, opdager man ganske af sig selv, at man ikke er alene med sine tanker og sin skæbne i denne verden. Det meste af, hvad et menneske oplever, har en klangbund

i den fælles erfaring, selvom hver oplever det individuelt og enestående: fødsel, vækst, glæde, frygt, kærlighed, fællesskab, svigt, ensomhed, håb, savn, visdom, død – alt sammen og meget mere er det både fælles og individuelle erfaringer, og salmerne giver dem et fælles udtryk, som tolkes individuelt.

Marianne Christiansen understreger, at det er vigtigt i forbindelse med brugen af salmer i kirken, at de i sig selv, både i ord og melodier, bærer erindring om andre stemmer og med dem andre synsvinkler, andre fortolkninger.

– Det betyder en relativisering af nutiden. Idet man synger overleverede ord og toner, bliver det enkelte menneskes historie sat i levende forbindelse med mennesker, sprog og tider, der for længst er døde, eller ”gået forud”. Det udtryk får mening i sangen: Vi har med Kristus et håb om, at de, der er blevet fortid, også er i Guds fremtid, og at deres sange er en del af den fælles lovsang. Det kan egentlig ikke lade sig gøre at synge gamle sange, for enhver sang bliver til og bliver samtidig, idet den synges. Men at synge sange, der bærer erindring om fortiden, er det samme som at synge om håb for fremtiden.

– Salmernes billedsprog gør, at det enkelte menneske kan have sit eget ”landskab” i salmerne, uden at behøve at gøre rede for det eller blive belært om det. Det er altid betydningsfuldt, fordi salmernes billeder bliver landskaber, man kan færdes i hele livet og af og til finde ny mening i – ligesom man kan betragte det samme billede gennem mange år og opdage nye dimensioner i det, siger Marianne Christiansen.

PRÆSTEN

Inspirationen kan komme kl. fire om morgenen

● Af Poul Struve Nielsen

En af de nulevende salmedigtere, som har mange sange med i salmebogen, er teologen Holger Lissner, hvis arbejde især er præget af mange år som sognepræst. Han kan vågne kl. fire om morgenen, fordi hans underbevidsthed er begyndt at skrive.

- Så er der ikke andet for end at stå op og stille sig til rådighed, for ellers får jeg ikke lov at sove. Så kan jeg spørge: "Hvem skrev det egentlig?" En salme bliver aldrig færdig med det samme. Det tager uger og måneder, fortæller den salmedigtende præst, som ikke er bange for at sige, at Helligånden spiller ind i arbejdet.

- Jeg kan godt se, det er min hånd, der skriver. Jeg kan godt se, det er mig i salmen. Men det sker også med en oplevelse af, at det er noget, der bliver mig givet. Altså, at det er Helligåndens arbejde. Inspiration betyder, at noget bliver åndet ind i én, og det lyder måske højtideligt at sige det på den måde, men det er jo noget, alle mennesker kender. Vi siger jo, vi får en ide. Får? Der ligger det, der er givet. Og der er ikke andet for end at sætte os og stille sindet ind på en bestemt måde. Somme tider kommer der noget, andre gange gør der ikke. Der skal mennesker til, og der skal ånd til at drive os til det, vi gør, hvad enten det er at smøre en ostemad eller at skrive en salme, mener Holger Lissner.

- Så det svarer egentlig til inkarnationen. Der skulle et menneske til, Maria, der skulle Helligånden til, og så kom Jesus. Men det bliver først til en salme, når mennesker tager den til sig og tolker deres eget liv, sorg og tro ind i den. Det er først i tilegnelsen, det bliver til en salme. Så er det eksistentielt.

Erfaring som præst

Nogle af Holger Lissners salmer er bestillingsarbejder. Det gælder begravelsessalmen "Nu har du taget fra," nr. 552 i salmebogen. Inspirationen har han fra sit arbejde gennem mange år som præst.

- Den er ikke udløst af en enkelt begravelse, den er snarere et koncentrat af mange begravelsesprædikener. Jeg går ind i situationen, ligesom når jeg skal holde en prædiken. Jeg spørger: "Hvad har de brug for at sige til Gud", eller rettere: "Hvad har vi brug for at sige." For jeg har jo også begravet nogle af mine egne. Det handler om at sætte ord på situationen, så den ikke bliver sprogløs, siger Holger Lissner.

Han ser salmen som vores tale til Gud, hvor vi prøver

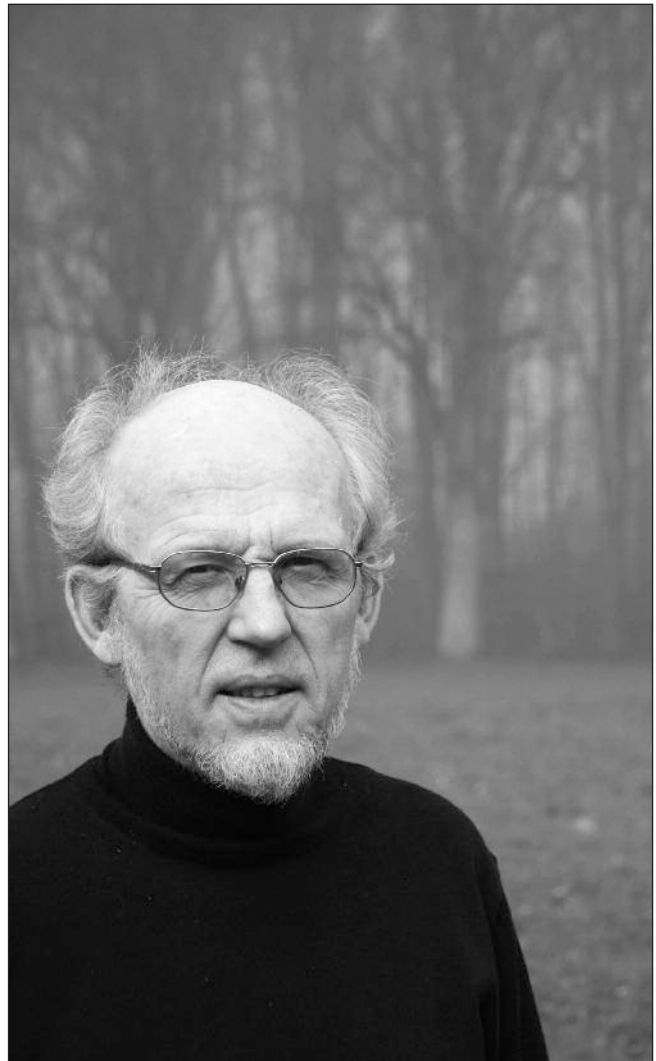

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

Der skal ånd til, før mennesket Holger Lissner kan smelte sine ord sammen. Det bliver først til en til en salme, når vi synger den.

at reagere på det, som enten er sket, eller det, som vi har hørt fra Kristus, fra Gud. Når han som præst har mødt de pårørende før en begravelse, har de talt sammen, som om de har kendt hinanden altid.

- Uanset om den afdøde har været syg eller om dødsfaldet er sket pludseligt, kommer døden næsten altid bagfra eller lidt før, vi troede, fordi vi har svært ved at se det i øjnene. Til gengæld lytter folk også. Til en begravelse er det den mest lyttende menighed, for vi ved, at deroppe, der ender vi alle sammen. En dag er det mig, der ligger i kisten. Så spørger vi, hvordan det hænger sammen med Guds kærlighed, siger præsten.

Sproglig rytme

For selv om det er ved at være et par år siden, Holger Lissner gik på pension, og han i dag skriver langt flere salmer end prædikener, så gør det ikke den store forskel for

ham, om det er en prædiken eller en salme, han skriver på. Det er hele tiden præsten Holger Lissner, der udfører det, han betegner som en mærkelig blanding af et stykke tænkearbejde og noget underbevidst.

Sætningen ”Nu har du taget fra os, hvad du engang har givet” er et godt eksempel på en sproglig rytme, som kunne blive til både en prædiken og en salme, siger han. Holger Lissner har også sat musik til en af de salmer, han har med i salmebogen, ”Kain, hvor er din bror” (698)

Han har til tider under digtningen opdaget, at teksten bevæger sig til en bestemt melodi. ”Kom hjælp mig, Herre Jesus,” 660 i salmebogen, var tæt på at få melodien til ”Befal du dine veje.” Men Holger Lissner satte en ekstra stavelse ind i verset for at bryde rytmen. Salmen er en klagesalme, som er inspireret af et menneske, som havde oplevet noget frygteligt og kun kunne bruge Gud til at skælde ud på.

- Den kommer af hendes smerte, min følelse af hjælpeløshed og de mange sjælesorgssamtaler, jeg har haft med andre mennesker. Du kan ikke skrive salmer uden at hente fra dine erfaringer, mener Holger Lissner.

Holger Lissner er uddannet lærer og teolog. Han har bl.a. undervist på Løgumkloster Højskole og var i mange år sognepræst i Sdr. Bjert.

I SALMEBOGEN

371: Du fylder mig med glæde, **414:** Den Mægtige finder vi ikke, **551:** Der er en vej, som vi alle går alene, **552:** Nu har du taget fra os, **660:** Kom, hjælp mig, Herre Jesus, **678:** Guds fred er glæden i dit sind, **698:** Kain, hvor er din bror, **786:** Nu går solen sin vej. Desuden tegner Holger Lissner sig for en del oversættelser.

DIGTEREN

Vores sanser er ikke et produkt af syndefaldet, siger Hans Anker Jørgensen

● Af Poul Struve Nielsen

Som ung ville Hans Anker Jørgensen være digter. Men det er præstearbejdet, den sociale indignation og især menigheden i Tingbjerg, hvor han gennem mange år var sognepræst, som har givet ham retningen for sin salmedigtning.

Inspirationen kommer især fra hans eget liv, hvor både erfaringer og følelser har sat sig igennem i salmedigtningen. Også den dybeste sorg og fortvivlelse har inspireret.

- ”Min Gud, min Gud,” 197 i salmebogen, er blevet til som følge af, at jeg holdt mange begravelser. Jeg begravede min søster, da hun begik selvmord. Det er slemt for søskende, men det er nok værre at være mor eller far. Min far døde et halvt år efter. Jeg havde lovet min mor, at hun skulle få talen ved sin ældste datters begravelse. Men jeg fik aldrig skrevet den rent. Hun fik salmen i stedet for.

- Den handler om, at Gud er i gudsforladtheden. Det er Guds egen søn, der råber ”min Gud, hvorfor har du forladt mig” på korset. Det er kristendommens paradoks, og det er det stærkeste billede, vi har af Gud, siger Hans Anker Jørgensen, som finder inspirationen i mødet mellem de liv, vi lever, de erfaringer, vi gør, og evangeliet.

En sort bog

Da han som ung blev præst i Tingbjerg i den nordvestlige del af Københavnsområdet, var der næsten ingen menighed i forvejen.

- Det var nogle dejlige ugudelige københavnere, som kom til at udgøre denne menighed. Vi havde en kirkevæрге, som havde været sjakbajs på Tuborg. En dag tog han salmebogen - i rød indbinding - og sagde: ”Det er en sort bog.” Han var vant til at blive slået oven i hovedet med den, fortæller Hans Anker Jørgensen, som erfarede, at når en salme begynder med ”Du” i stedet for med ”Herre” eller ”Jesus”, så var den mere åben for de mennesker, han var præst for. De fik kvalme af alle de fromme ord, som de forbandt med hykleri.

Han erklærer sig som modstander af almagtsfundamentalistiske salmer, hvor der ikke er nogen dæmoni og nogen djævel, og hvor også det onde kommer fra Gud.

- Når vi sang: ”Nu takker alle Gud med hjerte, mund og hænder, som overflødig godt os uforskyldt tilsender” så var det altså svært for mange hårdt ramte og fattige mennesker i Tingbjerg at synge med, siger Hans Anker Jørgensen.

Når han skrev mange salmer i Tingbjerg, så var det fordi, der skulle være noget, som menigheden her kunne synge med på og identificere sig med. Det er så bare pudsigt, at hans salmer med tiden er blevet så populære i de jyske landdistrikter.

- Jeg har lært som teolog, at Gud er en virkelighed, som findes og erfares, men som man kun kan tale om i billeder. Det er derfor, Jesus selv taler i lignelser. Det er derfor, vi digter salmer og finder på nye billeder, som vi henter fra vores erfaringsverden. De erfaringsverdener, som vi har i dag, er meget anderledes fra dem, der var engang. Det er problemet med de gamle salmer.

Tanker og tro

Hans Anker Jørgensen har altid elsket at synge og har sunget meget. Han har skrevet lejlighedssange og nået den erkendelse, at den evne også kan bruges til at skrive salmer. Dertil kommer så de personlige erfaringer.

Hans virke som præst har også inspireret. "Du satte dig selv i de nederstes sted", 260 i salmebogen, er således afslutningen på en prædiken Kr. Himmelfartsdag.

- Hvad er det fra evangeliet, der består virkelighedens ildprøve? Der er nogle ting, som holder bedre. Jeg er vokset op i et meget indre missionsk miljø, og jeg husker sangen fra søndagsskolen med ordene: "Pas på lille øje, hvad du ser. Pas på lille øre, hvad du hører." Så kommer man nemt selv til at digte videre, så det bliver: "Pas på lille hoved, hvad du tænker!" Det gælder i både kristen og islamisk fundamentalisme, at hvis man læser noget, man ikke forstår, er det én selv, der er noget galt med – og ikke bogen, siger han.

- Da læste jeg Luther, som skrev: "Jeg tror, Gud har skabt mig med fornuft og alle sanser." Vores sanser er ikke et produkt af syndefaldet, men af Guds skabning, tilføjer Hans Anker Jørgensen, som hører til dem, der tror, at hvis mennesker turde tænke lidt mere, så ville der være flere troende.

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

Hans Anker Jørgensen er teolog. Han har været studentpræst og sognepræst i København. Bor nu på Høve Strand i Odsherred.

I SALMEBOGEN

68: Se, hvilket menneske, 197: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig, 249: Hvad er det at møde den opstandne mester, 260: Du satte dig selv i de nederstes sted, 369: Du, som gir os liv og gør os glade, 658: Når jeg er træt og trist.

HØJSKOLE- MANDEN

"De dybeste lag af mit hjerte" var egentlig ikke skrevet som salme

● Af Poul Struve Nielsen

Jens Rosendal begyndte at skrive digte så tidligt, at han ikke kan huske hvornår. At han er en højskolemand understreges af, at han er den nulevende sangskriver, der har flest sange med i højskolesangbogen. Fordi han som digter er så stærk inspireret af Kristendommen, er flere af digtene blevet til salmer. I salmebogen har han to salmer med.

- Andre begynder at sparke til den der fodbold, og så går de og leger med den. Jeg synes bare, det er sjovt at skrive. Man får lyst til en eller anden livsytring, siger Jens Rosendal, som kan opleve inspirationen som en slags ånd, der brænder sig vej. Men han kan også have det svært med at skrive salmer.

- "Du som ud af intet skabte," 330 i salmebogen, var et regulært forsøg på at skrive en salme. Det er en præstationsbestræbelse, der er ret ufri i det. Men inspiration kan godt følges med én et stykke vej, når man skriver salmer. Så kan det godt være, der kommer noget godt ud af det, siger højskolelæreren, som følte sig lidt underlegen, da han stod for at skulle skrive en salme, for der lå en overordentlig masse, han skulle leve op til.

Fra digt til salme

- Alt hvad man skriver, skal være originalt. Det må ikke være taget andre steder fra. Det skal være et stort sprog, og der skal være en sandhed i det, selv om sproget er så stort. Man har jo respekt, fordi man kender alle de gamle salmer fra skolen. Fra konfirmationen, brylluppet, begravelserne og alt det andet. Nogle af salmerne er umulige at røre ved, uden at de store øjeblikke vælter ned over én, siger Jens Rosendal.

Der er salmer, som er blevet en del af hans liv:

- Formuleringerne er blevet i hovedet og i hjertet. De er blevet flettet fuldstændig sammen med vores liv. Det er blevet mejslet et eller andet sted, fordi man er allermost lykkelig eller ulykkelig, når man synger dem. Det er jo det, man bliver bange

Jens Rosendal har været højskolelærer i Løgumkloster og Sydslesvig samt redaktør af Højskolebladet.

for ikke at kunne leve op til, når man skriver salmer. Når jeg så kom på en sætning, har jeg tænkt, det er for plat, det er for jordnært, dagligdags, banalt. Jeg må finde nogle formuleringer at løfte det med, fortæller han.

Jens Rosendal er overrasket over, at ”De dybeste lag i mit hjerte,” 28 i salmebogen, blev taget med i den ny udgave af salmebogskommissionen.

– For den er jo et digt, og jeg havde aldrig troet, jeg skulle se en menighed sidde og synge den. Jeg har jo skrevet sådan nogle almindelige digte. Man går jo ikke og siger: ”Nu skal jeg have præsteret det og det.” Men pludselig sidder man der, fordi man ikke kan holde sig fra det. Hvis ”De dybeste lag i mit hjerte” havde været en salme, havde jeg nok været bange for den jeg-form. Jeg vil have det daglige løftet op i det højtidelige, når jeg skriver salmer, siger han.

Nyskabelser

Jens Rosendal er således glad for, at de 134 nye sange over folkekirkens prædiketekster, som han i løbet af 3-4 år lavede sammen med komponisten Ole Ugilt Jensen, netop hed ”Evangeliesange” (Musikforlaget CoroCopy 2006). Hvis det havde været salmer, var det blevet svært.

Han tegner sig for to nyskabelser i højskolesangbogen:

Han beskriver vadehavet, som han kan se fra sit vindue, og homoseksuel kærlighed. Den, regner han med, vil også få sin plads i kommende salmebøger. I reolen har han et tillæg til salmebogen fra Ubberup Valgmenighed, som har givet hans forelskelsessang ”Du kom med alt det der var dig” nr. 719.

– Det er vigtigt, at det aspekt er med, ikke som noget skørt og ejendommeligt, men lige så lige til som de mest lige til ting i verden. Det er mest for de unge, som er usikre og begynder at bygge barrikader omkring deres homoseksualitet. For vi ved af egen erfaring, hvor svært, det er. Og når det ikke er svært for os, så er det svært for nogle andre. Muslimer for eksempel, siger han og tilføjer:

– Det ville jo være flot, om der var nogle rigtig gode bryllupssalmer til homoerne i den salmebog, som udkommer omkring 2050 eller deromkring.

I SALMEBOGEN

28: De dybeste lag i mit hjerte,
330: Du, som ud af intet skabte

KUNSTNEREN

Lisbeth Smedegaard Andersen kan skrive en salme og undre sig over, hvor det kom fra

● Af Poul Struve Nielsen

Lisbeth Smedegaard Andersen skriver salmer. Hun skriver også i prosa om kristendom og billedkunst, og hun har netop afsluttet arbejdet med en bog om jomfru Maria, som endnu ikke er udkommet.

– Jeg er meget inspireret af vejr og natur og af de skiftende årstider. Jeg bliver også inspireret af kunst, især billedkunst. Men inspiration er ikke nok. Selvom man kan opleve, at der kommer en sætning eller nogle ord, så man tror, at her har vi noget – så er det ikke altid, det rigtigt vil løfte sig, siger den teologuddannede salmedigter. Men hun arbejder meget med sine salmer. Det tager lang tid, og hun kasserer meget i processen.

– Somme tider kan jeg ikke se, hvad jeg begyndte på, når jeg er færdig. Somme tider er der noget, der ligger skjult, og som sætter sig igennem og påvirker salmernes udformning og ordvalg. Når jeg er færdig med salmen, er der noget i den, som jeg ikke har set, mens jeg skrev. Selv om en salme er påbegyndt i kraft af en eller anden form for inspiration, ændrer meget sig undervejs. Men når salmen er færdig, er de mange tanker, man har gjort sig, på en måde alligevel med og del af salmens fundament.

Den gådefulde inspiration

”Gådefuld er du, vor Gud!”, 22 i salmebogen, blev til, mens Lisbeth Smedegaard Andersen arbejdede på en bog om Guds skjulte ansigt i Det gamle Testamente (Det skjulte ansigt, Anis 2005). Hun har altid været optaget af, at Gud siger til Moses: ”Mit ansigt kan ingen se.”

– Salmen handler om forholdet mellem det skjulte og det åbenbarede. I Det nye Testamente er Gud åbenbaret i Kristus. Men det var først, da salmen var færdig, jeg kom til at tænke på, at Paulus har sagt, at ”Guds herlighed lyser på Jesu Kristi ansigt.”

I salmen skriver hun: ”at du bag ved gådens slør åbner os en anden dør, og at Jesus er den vej, der skal føre os til dig. Nøglen er din kærlighed, og når vi – bag tid og sted – ser dig i din stråleglans, vil dit åsyn ligne hans.”

– Vi forstår ikke Gud. Vi forstår ikke hans veje. Vi forstår ikke meningen, men Jesus er hans åbenbaring iblandt os. Det kristne håb er jo, at den dag, vi ser Gud ansigt til ansigt, da vil vi se, at han har Kristi ansigtstræk. For Kristus er vejen, sandheden og livet, siger Lisbeth Smedegaard Andersen, som ikke har en specielt kirkelig baggrund. Hendes forældre var troende, og hun lærte at bede aftenbøn.

Vi har stadig udgangspunkt i evangelieme, men vi fortolker det anderledes, siger Lisbeth Smedegaard Andersen.

Et nyt sprog til et nyt samfund

Det er vigtigt for hende at arbejde med sproget i salmerne og give dem et nutidigt sprog.

– Hvis man vil holde dem i det gamle kirkelige sprog, er der ingen grund til at skrive nye salmer. Vores omgivelser og familiemønster er ændret. Samfundet har forandret sig. Det har folks viden om Bibelen også. Hvis vi skal forkynde det samme som i gamle dage, må vi finde nye billeder og nye måder at gøre det på. Vores teologi er også en anden. Vi har stadig udgangspunkt i evangelieme, men vi fortolker det anderledes. For eksempel Jesus død, om vi vil bruge den klassiske forsoningslære, at han var et offer, eller om han levede sit liv iblandt os og åbenbarede Gud på en ny måde som kærlighed og tilgivelse.

Salmerne er et udtryk for mine egne erfaringer. Udgangspunktet for ”I går var hveden moden”, 717 i salmebogen, er Davids Salme 90, der handler om forholdet mellem vores korte liv og Guds evighed. Men jeg har prøvet at tolke den nutidigt, så min salme handler om,

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

hvordan tiden går så hurtigt, og hvordan vi undertiden ikke synes, vi har nogen betydning. Men vores liv får mening, når vi tror på, at ethvert liv – om det er langt eller kort – dog er del af Guds evighed, siger Lisbeth Smedegaard Andersen, som ikke spiller noget instrument og ikke kan synge.

– Men jeg har en rytme. Det er utroligt vigtigt, at en ny salme har en ny melodi.

Lisbeth Smedegaard Andersen er uddannet teolog og kunsthistoriker. Hun har bl.a. været sognepræst i Risskov ved Århus og i Holmens Kirke i København.

I SALMEBOGEN

22: Gådefuld er du, vor Gud, 69: Du fødtes på jord, 131: Blåt væded lys frem bag skyers skred, 188: Så bøjed den dødsdømte nakken, 248: Med thomaskravet står vi her, 413: Vi kommer, Herre, til dig ind, 717: I går var.

POETEN

Guds kærlighed kommer ikke som elektriske vibrationer gennem luften

● Af Poul Struve Nielsen

Lars Busk Sørensen er skolelærer og digter. Sin første digtsamling fik han udgivet på Gyldendal i 1959, men da han senere begyndte at skrive salmer, var det svært at komme igennem, fordi ”de på forlagene ikke har noget forhold til at udgive salmer som poesi.”

I forbindelse med udgivelsen af den ny salmebog blev han udsat for censur af salmebogskommissionen, som forlangte, at sætningen i ”Menneske, din egen magt,” salmebogen 370, skulle laves om fra ”Livets Gud har ingen hænder” til ”Livets Gud har dine hænder.” Det er han stadig utilfreds med.

- Gud sender ikke sin engel for at skabe fred og retfærdighed, men han prøver hver dag med sin Helligånd at motivere os til at gøre det. Det med Helligånden er kommet til at betyde mere og mere for mig. Vi lever i Helligåndens tidsalder. Det er Helligånden, der skal opdrage os som mennesker. Gud har været her, Kristus har været her. Vi er et halvt færdigt produkt. Vi er ikke færdige mennesker. Helligånden skaber videre på os for at lære os at leve – ikke efter magtens, men efter kærlighedens fornuft, siger Lars Busk Sørensen.

Han prøver at få teologien og poesien til at hænge sammen.

- De tunge teologiske salmer flytter jo ingenting. Dem synger man af pligt. Der skal være det poetiske løft, ellers hjælper det ikke. En salme skal ikke forkynde, den skal ikke være en prædiken. Den skal være menighedens svar på prædiken.

Nyt verdensbillede

Lars Busk Sørensen mener, at salmer skal passe til, hvordan menigheden i dag tænker.

- Det er ikke som i 1600 tallet, hvor Kingo skrev salmer. Det ny verdensbillede skal med. De nye salmedigtere lever jo i et demokratisk samfund. Det gjorde de gamle ikke. De fleste kirker var ejet af herremændene. Kirken her i Nr. Lem var ejet af herregården Kappel. Guds ord blev forkyndt, men præsterne vidste jo godt, hvem der ejede kirkerne.

Det er ikke Grundtvig, men Thorkil Bjørnvig og Frank Jæger, der har lært Lars Busk Sørensen at skrive digte. Han har været optaget af poesi siden barndommen, og de første digtsamlinger, han fik udgivet, havde ikke noget med salmer at gøre. Men digtsamlingen ”De sejrende får asken” fra 1979 blev afrundet med Kristus-digtet ”Balladen om Menneskesønnen.”

- En bekendt, der var præst, spurgte, om jeg ikke skulle skrive salmer. På det tidspunkt var min kristentro og poesien to ting, som jeg havde svært ved at få til at hænge sammen. Jeg havde svært ved at finde ud af, om kristendommen var noget, jeg skulle løbe fra, men jeg kunne ikke løbe stærkt nok. ▼

Skal man løbe fra sine rødder, skal man have fart på. Jeg tænkte alle dogmerne igennem. De måtte gennem tvivlens syrebad, siger Lars Busk Sørensen,

Han beskriver den periode i livet som et personligt opgør, hvor de første salmer var notater undervejs for at få hold på sin egen tankegang og sit eget forhold til kirstendom.

– De kristne udtryk for bønner blandede sig i digtene. De kom til at virke lidt fremmede i forhold til poesien, så jeg tog konsekvensen og sagde: Så er det evangeliet, der er mit poetiske stofområde – ligesom Schade valgte det erotiske stofområde.

Kipling i salmebogen

Digte er normalt ikke egnede til at synge, men Lars Busk Sørensen har skrevet et hav af lejlighedssange. Han skrev en sang på melodien til Rudyard Kiplings ”Mandalay” til sin kone ved sølvbrylluppet. Versemålet blev genbrugt under arbejdet med ”Überørt af byens travlhed,” salmebogen 331. Sætningen ”hvor den sidste mand er først” er taget derfra.

– Jeg er ikke teolog, så jeg er kommet ind i det fra sidelinien, ”Menneske din egen magt,” var noget af det første, jeg vovede at kalde en salme. Da kom jeg til at tænke på Guds kærlighed. Den kommer til os gennem andre mennesker og deres handlinger og ord – ikke som elektriske vibrationer gennem luften.

På et tidspunkt fik han udgivet nogle samlinger af salmer på forlaget Attica, og de kom ud med radiobølger gennem luften i en oplæsning fra regionalradioen i Holstebro og blev fanget af komponisten Willy Egmoses skarpe øren, og det blev til et frugtbart samarbejde, som har kastet masser af gode sange og salmer af sig.

Lars Busk Sørensen fik udgivet sin første digtsamling for snart 50 år siden på Gyldendal. Han har været folkeskolelærer i Skagen, Lemvig og Harboøre

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

”Du skal bringe verden fred, daglig brød og kærlighed. Livets Gud har ingen hænder, derfor er det dig, han sender, når din næste lider nød,” skrev Lars Busk Sørensen. I kirken synder vi en lidt anden version til Willy Egmoses melodi.

I SALMEBOGEN

**331: Überørt af byens travlhed,
370: Menneske, din egen magt.**

KOMPONISTEN

Nutidige melodier kommer fra springvand, vindklokker og norske fjelde

● Af Poul Struve Nielsen

Komponisten Willy Egmosen har skrevet musik til mange moderne, rytmiske salmer. Han har to bidrag med i salmebogen, det ene er en ny melodi til Grundtvigs ”Gud, vi er i gode hænder,” 675 i salmebogen, det andet er til Lars Busk Sørensens ”Menneske, din egen magt”, 370 i salmebogen.

– Jeg vil gerne have, at teksten gør noget ved mig, flytter mig, berører mig. Måske irriterer den mig. Det kan også være godt. Men den skal gøre noget, som sætter den adrenalin i gang, som jeg har brug for som komponist, siger Willy Egmosen.

Han oplever som regel, at det er teksten, der går forud og inspirerer.

– Men nu bor jeg i det vestjyske, helt ude på landet, og der kan jeg mærke en klar inspiration fra naturen. I Norge er der en masse at hente i den norske natur. Der er ikke noget som at gå op ad en fjeldside. Der strømmer vitaminer op af jorden, siger han og uddyber:

– Lugten og energien i Norge er anderledes end på en markvej. Når jeg som blind går i fjeldet og faktisk ikke ved, hvad der sker ved det næste skridt, jeg tager, så gør det, at adrenalinen pumper, og jeg er 100 procent koncentreret. Den her årvågenhed giver som biprodukt nogle melodier fra sig. Og så har de gamle norske folkemelodier også nogle melodiske vendinger, jeg kan bruge.

Et svar fra gulvet

Willy Egmosen har masser af melodiske vendinger i hovedet hele tiden.

– Hvis de kommer, mens jeg er for træt eller for koncentreret om noget andet, kan jeg ikke nå at få det ned. Jeg kan blive inspireret fra lyden af et springvand, eller af vindklokken, som jeg har derhjemme. Selv om den kun kan 8-10 toner i alt, så kommer det fra forskellige retninger, og pludselig er der en blanding, som jeg ikke har hørt før. Der er noget helt nyt. Musik og melodier opstår somme tider af ingenting, vi kan godt kalde det Helligånden.

– Luther kunne godt se, at en salme var en forbindelseslinie mellem kirken og folket. Den er menighedens mulighed for at udtrykke sig i forhold til det, den hører fra alteret eller prædikestolen. Den er et svar fra gulvet, om du vil. Og der må melodien ikke gå i vejen,

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

"Dine hænder, sang de ældste, er din Søn og Helligånd, thi med dem vor sjæl du frelste, løste vore trællebånd," skrev Grundtvig blandt andet i salmen, som Willy Egmose syntes trængte til sin egen melodi, som han gav den.

så den hindrer menigheden i at udtrykke sig. Men den skal heller ikke ved hjælp af nogle labre toner forsøge at "sælge" teksten og gøre den spiselig. Den skal gå hånd i hånd med teksten og hjælpe den frem og ud, siger han.

Mange tekster, ikke mindst tekster, der belyser evangelierne, handler om at fortælle en historie.

– Hvis vi læser teksten som en fortælling på vers, kan man sige, at melodien på en måde skal fortælle den samme historie. Salmer skal til alle tider fortælle i det sprog, der ligger i tiden. Hvis nogen f.eks. lavede salmer i samme sprog som Brorson, ville det være en god efterligning.

Ny musik til Grundtvig

– Men hvis nogle i et nutidigt, mundret eller stærkt sprog kunne fortælle juleevangeliet på en ny måde, så det bliver gendigtet men ikke genskabt, så vil det give mig inspiration. Hvis digteren er i stand til at benytte tidens sprog, når det er smukke, er det en oplagt inspiration.

Willy Egmose gør en dyd ud af at være med til at formidle salmer på en måde, der passer til tiden. Musikken og sproget skal være up to date.

– Derfor har vi indført rytmisk musik i folkekirken, siger han.

Selv om han de sidste 10-15 år næsten udelukkende har koncentreret sig om nye tekster, så er hans melodi til Grundtvigs "Gud, vi er i gode hænder" en af dem, han bedst huskes for af kirkegængere.

– Den trængte til en ny melodi. Den delte melodi med otte andre salmer, og jeg syntes, Grundtvigs tekst fortjente sin egen. Det var en af de første salmer, jeg komponerede. Og jeg har ikke været et sted, hvor de ikke har kendt den. Det er for mig at se den bedste anmeldelse, en ny melodi kan få.

*Willy Egmose har kirkemusikalsk embedseksamen og været organist ved Skjern kirke siden 1968.
I salmebogen*

I SALMEBOGEN

Gud, vi er i gode hænder: 675

Menneske, din egen magt: 370

Salmerne i varместuen

I Kirkens Korshær er salmerne med til at skabe dialog om de svære ting i livet

● Af Poul Struve Nielsen

I varместuen i Kirkens Korshær i Silkeborg bliver der sunget morgensang hver dag, og en gang hver uge er der "Ugens ord", som har afløst andagterne. Et vers fra Bibelen eller et salmevers bliver skrevet på tavlen, og når brugerne har haft en uge til at tænke nærmere over det, foldes altertavlen, som brugerne selv har malet, ud, og der holdes "Ugens Ord".

Det er korshærspræst Annette Kortegaard, som laver et kort oplæg om ugens ord. Deltagerne taler om det, og på et passende tidspunkt runder korshærspræsten af, beder Fader Vor og lyser velsignelsen over de tilstedeværende.

Men allerførst er de begyndt med at synge en sang eller en salme.

– Det, der er vigtigt, er at inddrage brugerne, og at det er dem, der vælger den sang eller salme, vi synger fra højskoleangbogen eller salmebogen, siger Annette Kortegaard.

Brugerne i Kirkens Korshærs varместuer lever som oftest på kanten af samfundet. Det er blandt dem, man finder hjemløse, voldsofre, kriminelle, psykisk syge, alkoholikere og stofmisbrugere.

Ingemann og Weise

– De trækker meget på det, de kender, og da har Ingemann og Weise gjort et uudsletteligt indtryk. De er ikke umiddelbart så begejstrede for de nye. De vælger gamle salmer, som vækker erindringer. Salmerne låner sprog til nogle af de dybe følelser og erindringer, som de bærer rundt på, og som det kan være svært at tale om. Salmer kan noget, som hverdagssproget ikke kan, det mærker vi tydeligt her i varместuen, siger Korshærspræsten.

Hun oplever, at salmerne bliver sunget lige så højtideligt i varместuen som i Silkeborg Kirke, hvor hun er sognepræst.

– Det handler meget om det at gøre noget sammen, lige-

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

Fordi brugerne selv vælger salmerne, er de et godt udgangspunkt for en dialog, som ellers kan være svær, siger korshærspræst Annette Kortegaard, Silkeborg

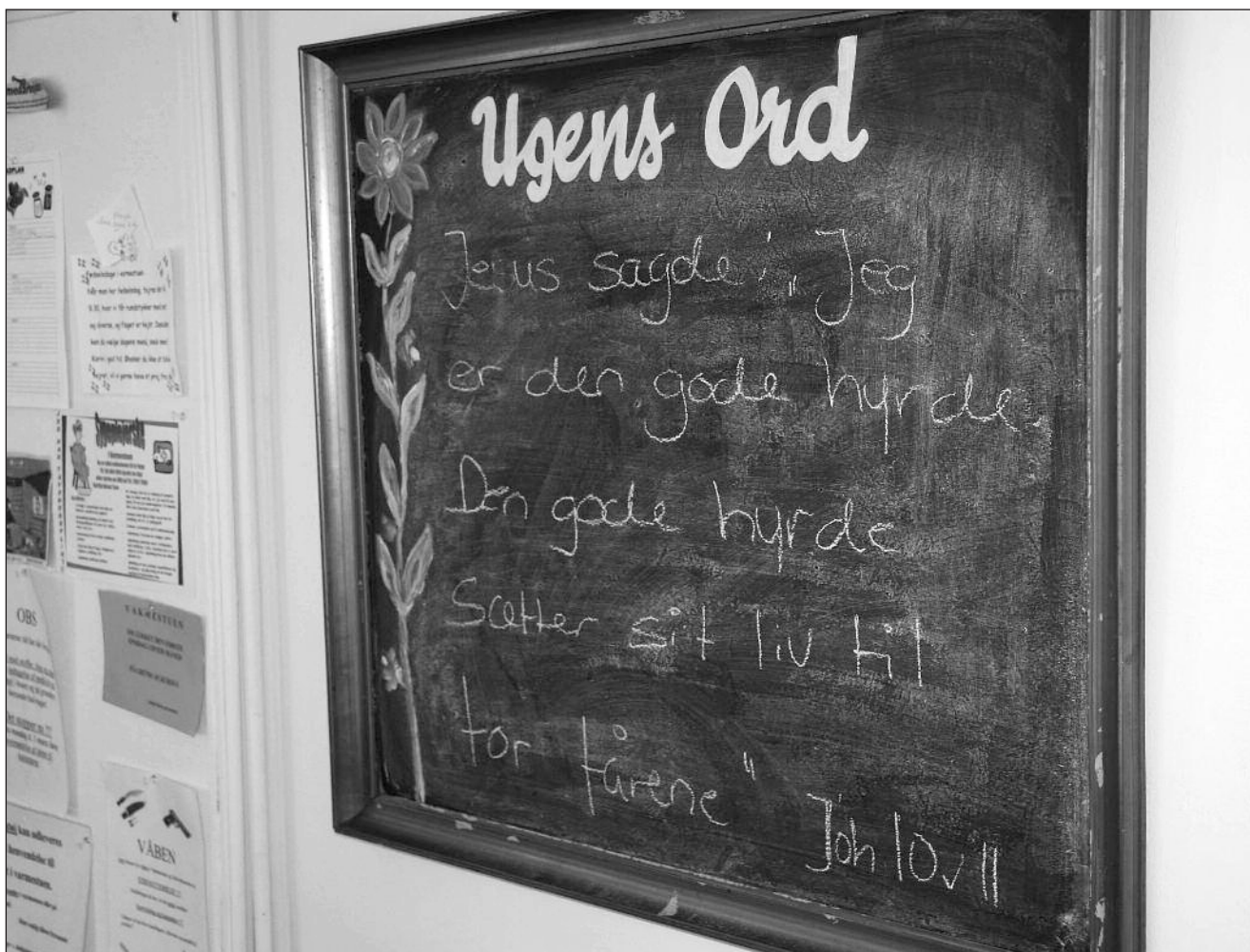

FOTO: POUL STRUVE NIELSEN

Ugens Ord kan læses på tavlen hele ugen.

som når man beder Fader Vor sammen. Det gør noget ved én. Der skabes noget i det rum, som det er svært at sætte ord på. Det giver en ny vinkel på livet og alt, hvad det indebærer. Pludselig bliver samtalen anderledes. Det bliver nogle andre spørgsmål, der efterfølgende stilles og en anden snak, der fortsætter, efter at vi har sunget sammen og bedt Fader Vor sammen.

– Det bliver et møde og en dialog på en anden måde. Det er tit, jeg går meget opløftet herfra, fordi det er en væsentlig snak og nogle gode stunder. Det bidrager med noget, og det bidrager med mere, end hver enkelt deltager bringer ind i det, siger Annette Kortegaard.

Det sker, at de synger de nye salmer ”Du satte dig selv i de nederstes sted”, 260, og ”Tænk at livet koster livet”, 14, fra salmebogen og ”Du kom med alt det der var dig” fra højskolesangbogen.

– Men hvis de bliver foreslået, så er det mest mig, der foreslår dem, erkender præsten.

– Brugerne af varmestuen er også vokset op i en tid, hvor salmer og sange ikke har ret meget plads. På den måde er de jo tidstypiske.

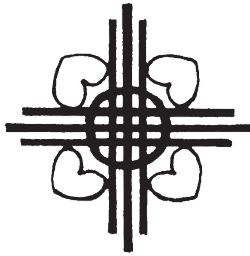
Ind under huden

For Annette Kortegaard er Helligånden noget med, at budskabet kommer ind under huden på de tilstedeværende og ikke bare bliver stående som ”Ugens ord” på tavlen. Det skal betyde noget og gøre en forskel.

– På en måde kommer man tættere på i varmestuen end i kirken. Vi er rent fysisk tættere på hinanden end i en stor kirke. Men også det, at vi bare sidder en lille flok, gør, at vi kommer tættere sammen. Der er mere dialog. Salmen kan også bidrage til en samtale, som den bruger, der vælger salmen, har behov for. Måske siger vedkommende også noget om, hvorfor han godt kan lide den salme, siger Annette Kortegaard.

I Kirken er det hende, der vælger salmerne, så menigheden synger ofte de nye salmer.

– Jeg synes, det er vigtigt, at kirken giver alle mulighed for at tale deres eget sprog, og at der er flere steder, hvor man kan låne sprog til den virkelighed, vi har svært ved at beskrive. Vi skal imødekomme flest mulige mennesker, og jeg synes også, det er vigtigt, at vores egen tid er med inde i kirken. Der skal være plads til både tradition og fornyelse, siger hun.

2. sektion

nr. 4 • April 2008 • Redigeret af Irene Søndergaard Friis og Bent Friis

HAN GØR ALLE TING NYE

Det har næsten ikke været vinter – i vinter. Græsplænen har næsten ikke været i hvile. Allerede i februar troede fuglene ind imellem, at nu er det forår.

Det har været tidlig påske i år. Påsken taler om fornyelse. Gennemgribende fornyelse. Vi mærker fornyelsen i det gryende forår. Påsken er tiden, hvor sommerhuse åbnes, luftes ud og gøres klar til sommerens brug. Men til dem, der gik i kirke, talte påsken om døden og om, at livet ”frem af graven går, som Kristus gennembrød!”

Bededag – dagen hedder faktisk ”store bods- og bededag” – er den eneste helligdag, der ikke har rødder i evangeliet selv. Den blev kalendersat af Struensee i 1770. På den dag her mellem påske og pinse skal vi i særlig grad tænke vort menneskeliv ind under Guds autoritet. Det var meningen med den. Vi skal igennem dens tekster finde vej til at forholde os til vort liv i lyset af Guds lov. Gøre bod for det, vi gjorde forkert eller glemte at gøre. Bede om tilgivelse og fornyelse i vort liv. I særlig grad, den dag, men ikke alene den dag!

Fornylsens forår kunne vi kalde det. Derfor ville det også være underligt at flytte Bededag til om efteråret, som nogle har foreslået. Der er jo ikke så mange fridage....

I min barndom havde vi nogle dejlige genboer, hvis døre vi børn fra præstegården rendte ud og ind ad. De holdt meget af børn, gjorde Astrid og Gustav. De havde ikke selv fået børn. Som det var skik dengang, passede Astrid hus og hjem og bedstefar, men Gustav arbejdede på savværket, som hans bror drev. Gustav havde et herligt værksted, hvor det var sjovt at komme, for Gustav havde altid gang i et eller andet. Og han var kreativ. På væggen derude i hans værksted hang der et gammelt, tysk stålstik. Den brede og den smalle vej. Den brede kørevej er kantet med alskens underholdning, tant og fjas. Men den ender i helvedes gab, hvorfra ild og røg står ud. Lidt ved siden af den vej er der en mur. I den er der en uanselig dør, buet som en kirkedør. Der står også en præst med en åben bog ved den. Han taler til en morlille med et barn ved hånden. Inden for døren går en smal, stenet bjergsti besværligt opad. Ikke ret mange færdes ad den. Men den ender i Paradiset.

”Gå ind ad den snævre port” opfordrer Jesus i bjergprædikenen. Men han begynder et andet sted: ”Bed, så skal der gives jer”.

At bede er det samme, som at gå ind ad den snævre port. Det er at erkende, at man ikke slår til i dette menneskeliv. Men bøn er egentlig også at opfatte sig selv som den slumrende muld i foråret. Den, der ikke af sig selv kan bringe liv. Der skal sollys og varme til. At bede er at erkende det og åbne sig for Guds lys og varme.

Det gamle, tyske stålstik gjorde et stort indtryk på mig. Jeg var jo vant til fars missionsprædikener. Jeg vidste, jeg (helst)skulle ind ad den snævre port.

Men jeg har tænkt meget over det meget bastante, sort/hvide billede, stikket tegner af tilværelsen. Forklinger kan være på deres plads for at få budskabet ud. Men jeg har tit tænkt på, at billedet mangler hovedpersonen. Jesus er der ikke.

Han gik dog selv på den brede vej i al denne verdens hurlumhej. Der talte han med og til folk som dig og mig. Han talte ofte i billeder, for ellers ville vi ikke fatte noget af det med Himmeriget.

Måske skal vi se Jesus i den lidt undselige præsteskikkelse ved porten til den smalle vej. Men det passer heller ikke rigtigt. Jesus stod jo ikke bare på en prædikestol. Han levede dette menneskeliv, som det formede sig for den tids mennesker. Der prædikede han de forunderlige ord om, at Himmeriget er rundt om og inden i jer! På den måde lægger han den smalle vej hen over den brede, gør den smalle vej til en mulighed her, hvor vi lever og røres og er.

At bede er at bøje sin stolthed og lade Gud fylde de tomme hænder med sin varme og sit sollys. Deri er alene grøden og væksten. Derfor, af den ene grund: Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre imod jer, det skal I også gøre imod dem!

At bede er en mulighed, vi har fået til at få livet til at spire af mulde. Vokse op og bære frugt, som Jesus sagde et andet sted. Hvad bøn er, viste han os ved at give os Fadervor.

Derfor: Bed, så skal der gives jer.
(Mat. 7,7-14)

BF

AUTORITET

Når kristendommen taler om Gud som autoritet, er det ikke som én, der undertrykker mennesker og berøver dem friheden, men tværtimod den, der giver dem friheden. Friheden til at være mennesker og tage sig af de opgaver, de kan klare og overlade resten til ham. At lægge sit liv i hænderne på Gud og lade ham være ansvarshavende redaktør er befriende, for så er det ikke os selv, der skal skabe vor egen identitet og livets mening. Hvis noget går galt og vi kludrer rundt med tingene, er det ikke verdens undergang, for det rokker ikke ved, at vort liv har mening for Gud og vi er elskede af ham, uanset hvordan vi klarer os. Vi skal ikke først kæmpe os frem til anerkendelse i kraft af alt det, vi skaber og udretter, men er på forhånd accepterede ved at være hans børn. Der er ikke noget ydmygende ved at være barn af Gud, men noget betryggende i at vide, at ens menneskeværd altid står fast, og meningen med livet ikke går i stykker, selv om mine personlige projekter mislykkes. Selvom kristendommen af mange er dømt ude som autoritær og gammeldags, har den faktisk ikke så lidt at give os stressede og fortravlede mennesker, der halser rundt for at realisere os selv og redigere vort eget liv. Måske kunne vi lære noget af den!

Pastor Peter Søgaard i Gjesing sogns kirkeblad.

KONFIRMATION

Værd at huske

Det siges af og til om konfirmander i en mere eller mindre bebrejdende tone, at ”de bliver bare konfirmeret for gavernes skyld.”

Konfirmanderne får forhåbentlig alle sammen den gave, at de på deres konfirmationsdag bliver vist kærlighed og positiv opmærksomhed fra deres forældre og andre familiemedlemmer. Selv om det burde være en selvfølge, at man kan regne med, at ens familie holder af en og elsker en, som man nu engang er, så er konfirmationsdagen en dag, hvor kærligheden skal blive tydelig for konfirmanden. At opleve varme og glæde i sit hjerte, fordi man bliver vist kærlighed fra sin familie, det er en stor gave.

En anden gave, som ALLE konfirmanderne får, er, at de bliver mindet om, at de er døbt.....”og hvad så?” spørger du måske. Ja, at være døbt er en gave så stor, at man aldrig helt kan fatte omfanget af den, dens dybde og betydning. At være døbt er at være set, som den, man er, og at være elsket. Det er måske ikke noget, man tænker over hele tiden, men der kommer dage i ethvert menneskes liv, hvor det er godt at vide, at der er én, der elsker én, som man er, og vil være med én alle dage, både de lyse og de mørke dage, indtil verdens ende. Der findes dage, på hvilke man rammes af sorger så tunge, at de ikke er til at bære, og man må have én at råbe ”HJÆLP!” til, og der findes dage, der fylder én med så stor en glæde, at man må ha’ én at bryde ud i ”TAK!” til. Ved konfirmationen får du den gave at blive mindet om, at uanset, hvordan det liv, der ligger foran dig, vil forme sig, så har du én at råbe ”hjælp” og ”tak” til. En, der har set dig som den, du er, og elsker dig alle dage.

Gaverne kan ikke byttes. Til gengæld kan de heller aldrig slides op!

Sognepræst Mette Krogholm Pedersen, Hirtshals sogns kirkeblad.

En stille dans

Nedenstående digt er skrevet af en ung, kræftsyg pige. Hun skal snart dø; men forinden vil hun med sit digt fortælle så mange som muligt, at de skal huske at leve og være til stede – mens de har livet.

Her ved Edith Thaaerslund i Munkebjerg sogns kirkeblad:

Har du nogensinde set på børn på en karrusel?
Eller lyttet til regnen, der slår mod jorden?
Nogensinde fulgt en sommerfugls elegante leg?
Eller kigget på solen, mens den gik mod nat?

Tag en stille dans. Ikke så hurtigt. Livet er kort. musikken varer ikke ved.

Farer du igennem dine dage meget hurtigt?
Når du spørger ”hvordan går det?”
Hører du så svaret?
Når dagen er forbi, ligger du så i din seng
med de næste hundrede opgaver kørende i hovedet?

Tag en stille dans. Ikke så hurtigt. Livet er kort. musikken varer ikke ved.

Har du nogensinde sagt til dit barn, vi gør det i morgen?
Og nåede du ikke at se, hvor det sårede ham?

Har du nogensinde mistet overblikket, mistet gode venner, fordi du ikke havde tid til bare at ringe og sige ”hej”?

Tag en stille dans. Ikke så hurtigt. Livet er kort. Musikken varer ikke ved.

Når du farer sådan af sted, mister du halvdelen af glæden ved at nå det.
Når du bekymrer og skynder dig hele dagen,
Er det som en uåbnet gave - bare smidt væk.

APRIL

Jeg vælger mig april!
i den det gamle falder,
i den det det ny får fæste;
det volder lidt rabalder,
- dog fred er ej det bedste,
men at man noget vil.

Jeg vælger mig april,
fordi den stormer, fejrer,
fordi den smiler, smelter,
fordi den evner ejer,
fordi den kræfter vælter, -
i den bli'r som'ren til!

Bjørnstjerne Bjørnson 1870.

Af dybsens nød

Af dybsens nød, o Gud, til dig
mit bange råb jeg vender,
bøj nådigt øret ned til mig,
hør bønnen, jeg opsender!
Thi om du ville se derpå,
hvad synd og uret vi begå,
da måtte vi fortabes.

Hos dig jo nåde gælder kun,
af den du synd tilgiver,
thi ren og hellig i sin grund
vor gerning aldrig bliver.
hvo kan, o Gud, for dig bestå?
Enhver for dommen skælvle må
og ty hen under nåden.

Derfor på Gud og ej på mig
jeg alt mit håb vil bygge,
mit hjerte skal husvale sig
udi hans nådes skygge;
den blev mig tilsagt ved hans ord,
det er min trøst, på det jeg tror,
deri mig intet rokker.

Og varer det til aftenstund,
ja natten ud til morgen,
så skal mit hjerte ingenlund
fortvivle dog i sorgen;
men som det rette Israel,
der læsket blev af Åndens væld,
jeg bier på min Herre.

Og er vort syndemål end stort,
dog større er Guds nåde,
hans stærke hånd, som alt har gjort,
kan vel os fri af våde;
han er den gode hyrde, som
sin hjord fra synd, fra død og dom
i nåde vil forløse.

*Martin Luther 1524 efter salme 130
(Dansk 1528)*

Peder Hjort 1843 (DS 496)

Fra det dybe

Fra det dybe råber jeg til dig, Herre.
Herre, hør mit råb,
lad dine ører lytte
til min tryglen.

Hvis du, Herre, vogtede på skyld,
hvem kunne da bestå, Herre?
Men hos dig er der tilgivelse,
for at man skal frygte dig.

Jeg håber på Herren,
min sjæl håber;
jeg venter på hans ord,
min sjæl venter på Herren
mere end vægterne på morgen,
end vægterne på morgen.

Israel vent på Herren,
for hos Herren er der troskab,
hos ham er der altid udfrielse.
Han udfrier Israel
fra al dets skyld.

Salme 130.

Salmernes revolution

Jens Rosendal fortæller i Korshæren, at da hans digt De dybeste lag i mit hjerte blev optaget i salmebogen, blev han overrasket. Digtet benytter hverdagsord og ikke specielt højstemte udtryk. Med sit stilfærdige sprog taler salmen om hverdagens erfaringer af utilstrækkelighed og svaghed. Længslen efter nye kræfter, længslen efter nyskabelse, efter at der kan vokse nyt i det tilsandede, i "selviskheds ørken", er ikke en længsel, der stilles ved egne kræfter, vækst i mennesket, selvudvikling, ved evolution. Der skal revolution til, en omvæltning af det bestående, inspiration udefra.

Evolution er rolig forandring af det bestående i tæt forbindelse med det, der allerede er.

Revolution vender op og ned på det hele, kan afbryde det eksisterende og sætte bevægelser i gang fra helt nye kanter.

Kernen i ordet revolution er volte. Volten er forløb, der løber rundt, afsluttes og begynder forfra i samme mønstre og gentagelser.

Salmer, der som volter bevidstløst gentager et højtidsprog fjernt fra erfaringsverdenen, skaber ingen forandring. De er kønne at synge, men lader os tilbage uforandrede. Højtidsprog må gennem hverdagserfaringens syrebad. Så kan der skabes salmer med ord og forestillinger, som forandrer, skaber revolution. Der sker en omvæltning, når hverdagssproget bliver bærer af det højeste. Så forbinder det højeste sig med menneskers hverdag i alle livets forhold. Og så er der intet, som ikke kan forandres.

Rundt omkring os indtræder gentagelsen med forudsigelighed og kalder afmagtsfølelsen frem. Således i den såkaldte sociale arv. Den, der ikke har, får heller ikke. "Uden arme ingen kage", lyder et erfaringstungt vidnesbyrd. Det vil sige, hvis man ikke kan række ud efter den nødvendige hjælp til uddannelse og viden og gøre det på den alment accepterede måde, får man heller ikke noget.

Revolution er at sætte arme på de arme. Eller revolution er, når mønsteret brydes ved at kagen skæres anderledes, så den kan nås med munden.

Mønsterbrydere plejer vi at kalde dem, der bryder et forventet negativt mønster og lægger nye spor ud, som også andre kan følge. Mønsterbrud på de store linjer sker overalt, hvor der går til kamp mod de kræfter, der amputerer menneskelivet. Hertil kan der hentes inspiration i den store guddommelige revolte. Den går fra død til liv.

Salmerne klinger af kraften fra den guddommelige revolte, det mønsterbrud, livets Ord forårsager, i sit højeste udtrykt ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Opstandelse og opstand er det samme: at stå op for at bryde op i behagelighed og tilvante mønstre.

Enhver kan med sindsro give sig i kast med hverdagens revolutioner og mønsterbrud. De kommer ikke til at overgå den guddommelige oprørsstandard. Men der er inspiration at hente.

Helle Christiansen

Maskinel Magasinpost
Id-nr. 42361

Afsender:
Kirkens Korshær
Nikolaj Plads 15
1067 København K.